

S. Sayısı : 71

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün 1940 malî yılı bütçesinde değişiklik yapılmasına dair kanun lâiyhası ve Bütçe encümeni mazbatası (I/536)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar dairesi müdürlüğü

Sayı : 6/5770

30 - XII - 1940

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğü 1940 malî yılı bütçesine munzam tahsisat verilmesi hakkında Münakalât vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 28 - XII - 1940 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe lâiyhası

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün 1940 malî yılı bütçe kanunu projesinin teklifinde mezkûr yıl için de normal olarak yapılması tahmin edilen işletme faaliyeti ile bir sene zarfında yapılacak münakalât esas tutulmak suretile 18 500 000 tren kilometre yapılması tahmin edilmiş ve bütçe teklifine de bu esas göz önünde bulundurularak işletme umurile doğrudan doğruya alâkalı bulunan katar tahrik masrafında lokomotiflerin istihlâk edecekleri kömür, yağ ve sair bileümle müstehlek malzeme tahsisatı ve münakalâtle çok sıkı bir surette alâkalı bulunan üst yapının ve diğer tesisatın bakım ve teccid masrafları muhammen varidata göre tesbit ve o yolda teklif edilmiş ve öylece de kabul buyurulmuştur.

Halbuki bir taraftan alınmış olan askerî tedbirler ve diğer taraftan siyasî vaziyetin zarurî bir neticesi olarak deniz nakliyatının karaya intikali dolayısıyla trafikte tahminin fevkinde bir inkişaf baş göstermiştir.

Sene başından eylül 1940 sonuna kadar dört ay zarfında sekiz milyona yakın tren kilometresi elde edilmiş olmasına ve müteakib aylarda dahi bu inkişafın devam etmiş ve etmekte bulunmuş olmasına bakılınca 1940 malî yılı için tahmin edilmiş olan 18,5 milyon tren kilometresinin en az yüzde yirmi beş fazlasile 23,5 milyonu bulacağı kuvvetle ümid edilmekte ve hatta bu neticeye şimdiden tahakkuk etmiş nazarı ile bakılmaktadır.

Bu vaziyet, tabiatile kömür, yağ ve sair müstehlek mevad gibi malzeme sarfiyatını da mütenasiben arttırmış bulunmaktadır.

Diğer taraftan trafikteki bu inkişaf ve artış, hem mevcud inşaatın noksanlarının ikmali ve hem de inşaat ve tesisatın teccid ve tevsii işlerini tazammun edib 1940 malî yılı bütçe kanunu ile tahmin edilen varidat had ve çerçevesi içinde tanzim edilmiş olan inşaat programında ve bu meyanda askerî tesisat için hazırlanmış olan programa da tesirden hali kalmıyarak programın artan hasılat nisbetinde tevsian tadili mecburiyetini hissettirmiş ve hususile inşaata hız vererek programı tahakkuk ettirebilmek için önümüzde inşaata müsaid mart, nisan ve mayıs 1941 aylarının bulunması bu tadili büsbütün zarurî kılmıştır.

Binaenaleyh İnşaat programında yapılan tadilât üst yapı ile diğer tesisatın bakım ve teccidine

müteditair 8/2 ve 8/3 maddelere mevzu tahsisatın arttırılmasını zarurî kılmıştır.

Bundan başka 1940 bütçe kanunu ile 18 500 000 tren kilometresine göre alınmış olan bazı masraflar karşılığı tahsisatın, tabiatile 23,5 milyon raddelerine varacak tren kilometresinin tevliid edeceği zarurî ihtiyaçlara tekabül etmiyeceği keyfiyetile de karşılaşılmış olduğu gibi Ankarada işletme işile çok yakından alâkalı olan memurları bilhassa geceleri celb ve nakletmek üzere bir otobüs tedarikine işletme bakımından büyük bir ihtiyaç görülmüş olub hususile ışıkları söndürme ve karartma hakkında alınan tedbirler cümlesinden olarak küçük münakale vasıtalarında yapılan tahdidat, bu ihtiyaç büsbütün teşdid etmiş ve bu keyfiyet nakil vasıtaları kadrosuna 3827 sayılı kanunun hükümlerine tevfikan bir otobüsün ilâvesini zarurî kılmıştır.

Bunun için ilişik cedvelde 1940 malî yılı bütçemizin:

Doğrudan doğruya tren kilometresine bağlı ve 2847 sayılı kanunun 9 neu maddesi mucibince ve rilecek tazminatlar meyanına dahil olub katar personeline verilmekte olan kilometre tazminatını, tren kilometresinin artışı nisbetinde karşılamak üzere 4 neü faslın 3 neü maddesine «156 000» lira,

Lokomotiflerin ve trenlerin, kömür, yağ vesair müstehlek malzeme sarfiyatına karşılık olan 7 nei faslın 2 nei maddesine de «4 625 000» fazla tren kilometre farkının icab ettirdiği mahrukat ve müstehlek malzeme karşılığı olarak 1 020 000 lira,

Ve yine bu fevkalâde artışın hat ve diğier tesisat üzerindeki tesirleri icabı olarak 8 nei faslın 2 nei üst yapının bakım ve teedidi maddesine 525 000 lira,

Ve yine aynı faslın 3 neü diğier tesisatın bakım ve teedidi maddesine de 1 769 000 lira,

Bunlardan başka 1940 malî senesinde adetleri kadroya göre tezyid edilmiş bulunan ve elbise talimatnamesi mucibince resmî elbise giymek mecburiyetinde bulunan memur ve müstahdemlerin elbise bedeline % 50 yardım tahsisatı olan 5 nei faslın 1 nei maddesine 1940 malî yılı tahsisatının ademi kifayetinden dolayı 60 000 lira,

Ve yine 1940 malî yılındaki kadroya nazaran yapılan tezyidler ve 2847 numaralı barem kanunu gereğince verilen kademe zamları, 5 nei faslın 3 neü 2454 sayılı kanun mucibince verilen tekaüd aidatı ile malûliyet karşılığı tahsisatının da bir mikdar arttırılmasını icab ettirdiğinden bu maddeye de 60 000 lira.

Nakil vasıtaları kadrosuna ilâve edilen bir otobüs bedelini karşılamak üzere 13 neü demirbaş tezyidi faslına da 3 000 lira ki ceman (3 593 000) liralık munzam bir tahsisatın arz ve teklifine zaruret hâsıl olmuştur.

Trafiğin yukarıda arzedilen % 25 nisbetinde artışı bir taraftan masraf bütçemiz üzerinde tabii tesirini göstererek 3 593 000 liralık munzam bir tahsisat teklifini zarurî kılariken diğier taraftan varidat bütçemiz üzerinde de memnuniyet ve şükranla kaydedilen mühim ve müsnet tesirler icra etmektedir.

1940 malî yılı bütçe kanunu teklifinde 41 320 000 liralık bir varidat eld eedileceği tahmin edilerek varidat bütçemizde bu esasa istinad etmiş olub 1939 malî yılı muhammen varidatına nazaran 2 190 000 lira fazlalık arzetmekte idi.

Fakat trafiğin bu fevkalâde artışı neticesi olarak malî senenin daha henüz altıncı ayında iken haziran 1940 dan teşrinisani 1940 sonuna kadar takriben 28 039 680 liralık bir varidat elde edilmiştir. Bu rakam 1940 malî yılının ilk altı ayı zarfında elde edilmesi tahmin edilen 20 660 000 liradan 7 379 680 lira gibi mühim bir fazlalık göstermektedir. Kânunuevvel 1940 dan sene sonuna kadar elde edilecek varidat 1939 senesinin aynı aylarındaki 21 919 000 liralık varidatı muhafaza edeceği nazarı dikkate alındığı takdirde dahi sene sonunda bu fazlalığın 8 638 680 liraya çıkacağına muhakkak nazarile bakılmaktadır.

Gerçi varidat fazlaları 1940 malî yılı bütçe kanununun beşinci maddesile girişilmesine mezuniyet verilen sekiz milyon liralık taahhüde karşılık tutulmuş ise de bu taahhüdler için aynı zamanda bütçenin muhtelif fasıl ve maddelerinde yapılacak tasarrufat ile geçen yıllar varidat fazlalarından tahsisat kaydedilmeyen mikdarlar karşılık gösterilmiş bulunmaktadır.

Geçen yıllardan tahsisat kaydedilmeyen avridat fazlaları (4 500 000) lirayı bulmaktadır.

1940 malî yılı için tahmin edilen 8 638 680 lira varidat fazlasından bu lâyiha ile teklif edilen 3 593 000 liralık munzam tahsisat karşılığının tenzili halinde beşinci maddei kanuniyede zikredilen

taahhüdler için 5 045 680 lira kalmaktadır.

Bütçenin muhtelif fasıl ve maddelerinden 1940 malî yılı içinde yapılabilecek tasarruflar da (1 000 000) lira olarak tahmin edilmektedir.

Binaenaleyh bu üç unsurdan terekküb eden yekûn, yukarıda da arzedilen 5 nei maddei kanuniye ile girişilen ve girişilecek taahhüdatı fazlasile karşılayacak bir vaziyette bulunmaktadır.

Buna nazaran teklif edilen munzam tahsisat için işbu varidat fazlası karşılık gösterilmiş olduğundan ilişik kanun projesi tanzim ve takdim kılınmıştır.

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbata No. 46
Esas No. 1/536

3 - I - 1941

Yüksek Reisliğe

Devlet Demiryolları ve Limanları işletme umum müdürlüğü 1940 malî yılı bütçesine munzam tahsisat verilmesi hakkında Münakalât ve killiğince hazırlanmış Başvekâletin 30 - XII - 1940 tarih ve 6/5770 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası Encümenimize havale buyurulmakla Münakalât müsteşarı, Devlet Demiryolları ve Limanları işletme umum müdür muavini ve Maliye vekâleti namına Bütçe ve malî kontrol Umum müdürü hazır oldukları halde okundu ve konuşuldu.

Demiryolları münakalâtında kaydedilen terakki ve inkişafın evvelce yapılan tahminin çok fevkine çıktığı, 1940 senesi bütçesinin tanziminde 18,5 milyon kilometreye balığ olacağı hesap edilen katar faaliyetinin sene sonuna kadar 23,5 milyon kilometreye varacağı ve buna muvazi olarak varidatta sekiz milyon liralık bir fazlalığın husulü muhakkak bulunduğu alınan izahattan anlaşılmiş ve bu yükselen faaliyetin zarurî neticeleri olarak da lokomotiflerin tahriki için muktazi müstehlek maddeler sarfiyatının ve bu faaliyetle sıkı alâkası bulunan üst yapı ile diğer tesisatın bakım ve tecdid masraflarının ve 2847 sayılı kanun hükmünce katar persoline verilmekte olan kilometre tazminatının artması tabii olduğundan bunları karşılamak üzere tertiblerine yeniden tahsisat verilmesi lüzumu aşikâr bulunmuş olmakla varidat fazlasında (3 593 000) liranın mezkûr tertiplere munzam tahsisat olarak verilmesini temin maksadile teklif edildiği anlaşılan kanun

lâyihası Encümenimizce yerinde görülüb esas itibarile kabul edilmiş ve aşağıda arzedilen bazı tadiller vucüde getirilmiştir.

Lâyihaınn birinci maddesine bağlı cedvelde otobüs bedeli 3 000 lira çıkarılarak tahsisat yekûnünü buna göre değiştirilmek suretile birinci madde ve cedvel kabul edilmiştir.

İkinci madde ile istenilen otobüsün tahsis edileceği hizmet hakkında alınan izahat şimdilik böyle bir otobüsün kullanılmasını icab ettirecek mahiyette görülmediğinden Hükûmetin de muvafakatile mezkûr madde lâyihadan çıkarılmıştır.

Diğer maddeler aynen kabul edilmek suretile yeniden tanzim edilen kanun lâyihası Umumi heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

Reis	Reis V.	M. M.
Çorum	Kastamonu	Muğla
İ. Eker	T. Coşkan	H. Kitabcı
Kâtib		
İstanbul	Bursa	Bursa
F. Öymen	Dr. Sadi Konuk	Nevzad Ayas
Elâzığ	Giresun	İsparta
M. F. Altay	M. Akkaya	M. Karaağaç
İsparta	İsparta	Kayseri
Kemal Turan	R. Ünlü	F. Baysal
Kayseri	Kayseri	Ordu
S. Serim	S. H. Ürgüblü	H. Yalman
Seyhan	Trabzon	Yozgad
S. Çam	Sirri Day	A. Sungur

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğü 1940 malî yılı bütçesine munzam tahsisat verilmesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Devlet Demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün 1940 malî yılı bütçesinin, ilişik cedvelde gösterilen muhtelif fasıl ve maddelerine ceman (3 593 000) lira munzam tahsisat verilmiştir.

MADDE 2 — Devlet Demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün 1940 malî yılı bütçe kanununa bağlı (C) işaretli cedveldeki nakil vasıtaları kadrosuna bir otobüs ilâve edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 4 — Bu kanun hükümlerini icraya Maliye ve Münakalât vekilleri memurdur.

28 - XII - 1940

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>Dr. R. Saydam</i>	<i>Fethi Okyar</i>	<i>S. Arıkan</i>
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
<i>Fayik Öztrak</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>F. Ağralı</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>Yücel</i>		<i>H. Çakır</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. H. Alataş</i>	<i>R. Karadeniz</i>	<i>Muhlis Erkmen</i>
Mü. V.	Ti. V.	
<i>C. K. İncedayı</i>	<i>M. Ökmen</i>	

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

MADDE 1 — Devlet Demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün 1940 malî yılı bütçesinin ilişik cedvelde gösterilen tertiblerine (3 590 000) lira munzam tahsisat verilmiştir.

MADDE 2 — Hükûmetin üçüncü maddesi aynen

MADDE 3 — Hükûmetin dördüncü maddesi aynen

Hükümetin teklifine bağlı

CEDVEL

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün 1940 malî yılı bütçesine verilen munzam tahsisat cedveli

F.	M.	Muhassasatın nevi	Verilen tahsisatın miktarı
4	3	2847 sayılı kanunun 9 ncu maddesi mucibince verilecek tazminatlar	156 000
5	1	Memur ve müstahdemlerin elbise bedeline % 50 yardım	60 000
	3	2454 sayılı kanun mucibince verilecek tekaüd aidatı ile malûliyet karşılığı	60 000
Fasıl yekûnu			120 000
7	2	Binaların, muharrik ve müteharrik edevatın tenvir, teshin, mahrukat, yağ ve sair müstehlek mevad masrafları	1 020 000
8	2	Üst yapının bakım ve tecdidi	525 000
	3	Diğer tesisatın bakım ve tecdidi	1 769 000
Fasıl yekûnu			2 294 000
13		Demirbaş tezyidi	3 000
UMUMÎ YEKÛN			3 593 000

Bütçe encümeninin değiştirişine bağlı

CEDVEL

F.	M.	Muhassasatın nevi	Lira
4	3	2847 sayılı kanunun 9 ncu maddesi mucibince verilecek tazminat	150 000
5	1	Memur ve müstahdemlerin elbise bedeline % 50 yardım	60 000
	3	2454 sayılı kanun mucibince verilecek tekaüd aidatı ile malûliyet karşılığı	60 000
Fasıl yekûnu			120 000
7	2	Binaların, muharrik ve müteharrik edevatın tenvir, teshin, mahrukat, yağ ve sair müstehlek mevad masrafları	1 020 000
8	2	Üst yapının bakım ve tecdidi	525 000
	3	Diğer tesisatın bakım ve tecdidi	1 769 000
Fasıl yekûnu			2 294 000
YEKÛN			3 590 000